

اندونزی و سیاست بین‌الملل

محمد خوش‌هیکل آزاد

دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی

تهران - ۱۳۹۴

فهرست‌نویسی پیش از انتشار

سرناسه: خوش‌هیکل آزاد، محسن، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور: همگرایی آسیایی: فرصت‌ها و تهدیدات برای ایران؛ [به سفارش] دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی
مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره نشر، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۵۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۶۱-۶۹۹-۱

بها: ۱۰۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: قیفا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: اندونزی

موضوع: اندونزی - روابط خارجی

موضوع: اندونزی - سیاست اقتصادی

شناسه افزوده: ایران: وزارت امور خارجه، مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی

شناسه افزوده: ایران: وزارت امور خارجه، اداره نشر

زده بندی کنگره: ۸۱۳۹۳ الف ۶۱۵ DS ۶۱۵

زده بندی دیویی: ۹۵۹ ۸

شماره کتابشناسی: ۱۷۴۸۸۲۶

اندونزی و سیاست بین‌الملل

مؤلف: محمد خوش‌هیکل آزاد

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۴

همانگی امور نشر: بیتا طهرانیان

ویراستار ادبی: مریم حجاری

صفحه آرای: اکرم خاکساریان

صفحه‌آرایی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره نشر وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آفایی، مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۸۹۷۰۲۹، ۲۲۸۳۲۵۶۵، فاکس: ۲۲۸۳۲۵۶۵

نمایندگی و فروشگاه مرکزی: میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پاساژ تاشیران، طبقه همکف پلاک ۱۶/۲۲

تلفن فاکس: ۶۶۹۵۲۲۹۰، تلفن: ۶۶۴۹۰۳۱۵ - تلفن همراه: ۰۹۳۵۹۶۴۹۰۲۷

فروشگاه شماره ۲: خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آفایی، جنب مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۸۰۲۶۶۲

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۱۳	بخش اول: اندونزی و نظام بین الملل
۱۵	فصل اول: نگاه اجمالی به نظام بین الملل
۲۰	فصل دوم: اهمیت آسیا
۲۰	- سابقه تاریخی اهمیت آسیا (قبل از قرن ۲۱)
۲۱	- اهمیت آسیا در قرون ۲۰ و ۲۱
۲۲	- تحولات آسیا پس از جنگ جهانی دوم
۲۸	- نگاهی اجزایی به مدل توسعه در شرق آسیا
۲۳	فصل سوم: شناخت اجمالی از خادیه ملل جنوب شرقی آسیا
۲۵	- اهداف استراتژیک آسیا در شرق آسیا
۴۰	فصل چهارم: شناخت اجمالی جمهوری اندونزی
۴۰	- جغرافیای اندونزی
۴۰	- نظام فرهنگی
۴۲	- مبانی و اصول کلی سیاست خارجی اندونزی
۴۳	- نگاهی اجمالی بر تحولات سیاسی اندونزی
۴۶	- بررسی اجمالی انقلاب یا اصلاحات در اندونزی
۴۸	- جمع بندی
۵۱	بخش دوم: اسلام سیاسی میانه رو در اندونزی
۵۴	فصل اول: نقش اسلام سیاسی میانه رو (دوره ماقبل اصلاحات)
۵۴	- ورود اسلام به اندونزی (تاریخ قدیم)
۵۸	- بررسی تاریخی اسلام سیاسی در صحنه عمل
۵۸	دوره ماقبل استقلال
۶۲	دوره استقلال
۶۳	دوره سوهارتو
۶۶	- دیدگاه روشنفکران و علماء در خصوص اسلام سیاسی (قبل از دوره اصلاحات)
۶۶	گروه اول

- ۶۸ گروه دوم
- ۶۸ گروه سوم
- ۶۹ فصل دوم: دیدگاههای معاصر اسلام سیاسی در اندونزی (دوره اصلاحات)
- ۷۳ - جایگاه علماء در اندونزی
- ۷۵ - انجمن محمدیه
- ۷۶ انجمن محمدیه و اسلام سیاسی میانه رو
- ۷۶ دوره سوهارتو (ماقبل اصلاحات)
- ۸۰ محمدیه در دوره اصلاحات
- ۸۶ - انجست العلماء
- ۸۸ نهضت العلماء و اسلام سیاسی میانه رو
- ۸۸ دوره سوهارتو (ماقبل اصلاحات)
- ۹۰ نهضت العلماء در دوره اصلاحات
- ۹۳ کنکره های نهضت العلماء
- ۹۵ رهبران نهضت العلماء پس از سوهارتو
- ۹۸ - همسازی اسلام و دموکراسی در انجست العلماء و محمدیه
- ۱۰۰ - جایگاه ارتش و نظامیان
- ۱۰۰ میراث تاریخی
- ۱۰۱ گروه های اسلامی و ارتش در دوره سوهارتو
- ۱۰۴ دولت های اصلاحات و ارتش
- ۱۰۶ چهار روند مهم اصلاحات در ارتش
- ۱۰۸ دوره اصلاحات؛ ارتش و اسلام سیاسی
- ۱۱۳ - جایگاه روشنفکران دینی
- ۱۱۳ دوره ماقبل اصلاحات
- ۱۱۷ دوره اصلاحات
- ۱۱۹ علماء، روشنفکران و روندها در میان نخبگان اندونزی
- ۱۲۲ - جایگاه دانشجویان
- ۱۲۳ - جایگاه احزاب اسلامی
- ۱۲۶ جایگاه گروه های اسلامی
- ۱۲۹ تفکر سلفی در اندونزی

۱۳۲	گروه‌های اسلامی میانه‌رو
۱۳۴	جایگاه سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها)
۱۳۵	جایگاه پدیده‌های نوین در دوره اصلاحات
۱۳۸	جایگاه اسلام سیاسی از منظر اندیشمندان
۱۳۸	اندیشمندان اندونزیایی
۱۳۸	ساختار تاریخی
۱۴۴	ساختار فرهنگی
۱۴۵	اندیشمندان غربی
۱۴۶	ساختار تاریخی
۱۴۹	ساختار فکری
۱۵۲	ساختار اقتصادی
۱۵۳	فصل سوم: نقش اسلام در سیاست خارجی اندونزی
۱۵۴	- سیاست خارجی اندونزی پس از استقلال
۱۵۴	دوره سوکارنو
۱۵۵	دوره سوهارتو
۱۵۶	- سیاست خارجی اندونزی در دوره اصلاحات
۱۵۷	دوره حبیبی
۱۵۷	دوره عبدالرحمن وحید
۱۵۹	دوره خانم مگاواتی
۱۶۰	دوره یودیونو
۱۶۴	- جمع‌بندی
۱۶۹	بخش سوم: توان اقتصادی اندونزی
۱۷۱	فصل اول: نظام اقتصادی اندونزی
۱۷۱	- اقتصاد در دوره ماقبل اصلاحات
۱۷۵	- اقتصاد در دوره اصلاحات
۱۸۲	- بحران اقتصادی ۱۹۹۷ و ۲۰۰۸
۱۸۳	بحران ۱۹۹۷
۱۸۳	بحران ۲۰۰۸
۱۸۴	برنامه‌های بلندمدت اندونزی و ادامه اصلاحات

۱۸۶	شاخص‌های جدید از توان اقتصادی اندونزی
۱۸۸	فصل دوم: اقتصاد اندونزی و آسه آن
۱۹۵	فصل سوم: چینی تبارها و شبکه‌های تولید بین المللی
۱۹۵	- چینی تبارها
۱۹۶	- شبکه‌های تولید بین المللی
۲۰۴	فصل چهارم: توان اقتصادی اندونزی از نگاه موسسات و اندیشمندان اقتصادی
۲۰۴	- نهادهای معتبر اقتصادی
۲۰۸	- اندیشمندان اقتصادی
۲۱۲	فصل پنجم: توان اقتصادی اندونزی و ارزیابی گروه ۲۰
۲۱۲	- به تبعه گروه ۲۰
۲۱۳	- حوزه کار گروه ۱
۲۱۴	- ویژگی‌های گروه‌های ۲۰
۲۱۵	- مخالفان گروه ۲۰
۲۱۶	- اقتصادهای نوظهور
۲۱۹	- اندونزی و نگاه گروه ۲۰
۲۲۰	- جمع بندی
۲۲۵	بخش چهارم: نتیجه گیری و درس‌هایی برای ایران
۲۲۵	- نتیجه گیری
۲۲۶	مؤلفه اسلام سیاسی میانه رو
۲۳۰	مؤلفه توان اقتصادی
۲۳۱	- درس‌هایی برای ایران
۲۳۲	سابقه تاریخی روابط ایران و اندونزی
۲۳۷	فهرست منابع و مآخذ
۲۳۷	- منابع فارسی
۲۴۰	- منابع لاتین
۲۴۸	- منابع ملایو

مقدمه

بسیاری از تحلیل‌گران و پژوهشگران غربی و شرقی، قرن بیست و یکم را قرن آسیا می‌دانند و در اثبات ادعای خود به اعداد و ارقام و حقایقی چند اشاره می‌کنند. در این ارتباط طرح ویژگی اندونزی در منطقه جنوب شرقی آسیا و خطاب آن کشور به عنوان قدرت میانه، قدرت متوسط، قدرت نوظهور و... در رسانه‌ها و مجامع بین‌المللی در کنار حضور این کشور در گروه ۲۰ قابل توجه است؛ لذا سؤال‌های متعددی در ذهن متبادر می‌شود که عوامل تغییر جایگاه اندونزی در نظام بین‌الملل در دومین دهه هزاره سوم میلادی شامل چه مواردی است؟ اندونزی را می‌توان قدرت نوظهور در آسیا نامید یا این که اساساً این موضوع ساخته و پرداخته کنشگران بین‌المللی غربی براساس اهداف خاص آنها است؟

دانیل درزیک^۱ هرگز نکرده امور جنوب شرقی آسیا در وزارت امور خارجه سوئیس، آسیا را موتور تجارت اقتصاد جهان می‌داند (کمال وندی، ۱۳۸۸) کشور محبوبانی^۲، سفیر اسبق سنگاپور در سازمان ملل، حرکت منطقه توسعه اقتصادی را از اروپا به سمت آسیا دانسته که در این منطقه رفاه مردم صد برابر پیشرفته و دیگر اقتصاد سازمان عمران و همکاری اقتصادی^۳ به تاریخ اقتصاد پیوسته و طبقه متوسط ۱ میلیارد نفری در آسیا شکل گرفته است، لذا این منطقه بازار و بازیگر مهمی در جهان خواهد شد. درزیک همچنین از حضور ۶ کشور آسیایی عضو گروه ۲۰ از جمله اندونزی خبر می‌دهد. کیسیر^۴، سیاستمدار آمریکایی در بار تعریف سیاست‌ها در قبال آسیا، چهار کشور مهم این قاره را چین، ژاپن، هند و اندونزی می‌داند که باید به عنوان قدرت‌های عمده این قاره مد نظر داشت. هانتیکوتو^۵ پیش‌بینی کرده است که هویت فرهنگی اندونزی به عنوان یک امپراطوری دریایی مستقل به این کشور امکان می‌دهد تا در برابر اقتدار امپراطوری چین در کنار هند و شاید بیشتر از ژاپن، قدرت چین را در نظم آسیایی چین محور آینده موازنه کند. (سلطان سالکی، ۱۳۸۹، ص ۵۲) آمینا و آچارایا، استاد بنیاد آسیا - پاسیفیک کانادا، اندونزی را بزرگترین کشور جنوب شرقی آسیا، چهارمین کشور پر جمعیت جهان و بزرگترین کشور با جمعیت مسلمان می‌داند که یک دهه پس از سقوط

^۱- Daniel Derzik

^۲- Kishore Mahbubani

^۳- Organization for Economic Cooperation and Development

^۴- Henry Kissinger

سوهارتو با شمالی‌لی جدید، نقشی مهم را نه تنها در منطقه آسیا - پاسیفیک بلکه در سطح جهان ایفاء خواهد کرد. (پیشین، ۱۳۸۸)

نظام فعلی بین‌الملل پس از فروپاشی نظام دو قطبی وارد دوره انتقالی شده است که صحنه بازی، بازیگران و قواعد بازی تغییرات مهمی پیدا کرده یا در حال تغییر است. ویژگی مهم این دوره غیر قابل پیش بینی بودن تحولات، فرآیندها، رفتارها و در نتیجه ابهام در برنامهریزی برای رهبران است، لذا مفاهیم قدرت و توازن قوا نیازمند باز تعریف است.

مهمترین قدرت تأثیر گذار جهان یعنی آمریکا، درگیر مشکلات چند بعدی سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ارزشی شده است که به نظر می‌رسد تا سال‌های زیادی درگیر آن باشد و محوریت قدرت بر مبنای اقتصاد از اروپا و آمریکا به تدریج در حال انتقال به آسیا است. در این راستا جنوب شرقی آسیا موتور شتاب دهنده قاره بوده و با داشتن آب راههای مهم و استراتژیک مانند مالاکا^۱ و بونداک^۲ بیش از نیمی از انرژی و مبادلات جهانی از آن می‌گذرد، محل رقابت‌های آتی قدرت‌ها و تنها است. حضور اندونزی در این منطقه به عنوان قدرتی نوظهور حایز اهمیت است.

اما سؤال اصلی در این کتاب این است که عوامل اساسی تغییر جایگاه اندونزی در نظام بین‌الملل در دومین دهه هزاره سوم میلادی شامل چه مواردی است؟ در پاسخ باید گفت که مؤلفه‌های فرهنگ اسلام سیاسی میانه‌رو عنوان اقتصادی اندونزی در دوره اصلاحات در سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۸ از مؤثرترین عوامل در تغییر جایگاه این کشور در نظام بین‌المللی بوده است.

با بررسی عوامل و منابع قدرت در اندونزی اهمیت این کشور از ابعاد مختلف داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی مشخص می‌شود. اندونزی از لحاظ سرزمینی از وسعت و ویژگی مجمع الجزایری برخوردار است. از لحاظ نیروی انسانی با ۲۴۰ میلیون نفر جمعیت دارای چهارمین جمعیت دنیاست.

از لحاظ فرهنگی دارای مردمی صبور و اهل تسامح و میانه‌رو و از بعد مذهبی وزنه بودن آن کشور در جهان اسلام به عنوان بزرگترین کشور مسلمان و عضو سازمان کنفرانس اسلامی همراه با ارائه مدل اسلام میانه‌رو و داشتن روابط نزدیک بطور همزمان با جهان اسلام و جهان

^۱ - Malacca Strait

غرب است. مزید بر این از بعد سیاسی سومین دموکراسی بزرگ دنیا^۱ به عنوان مدلی برای سایر کشورها با مدیریت موفق چالش‌های داخلی است.

از جهت اقتصادی دارای منابع طبیعی، معدنی (انرژی به ویژه گاز و نفت)، حوضه عظیم دریایی و نیز توان تولید بالا، بازار بزرگ و گسترده داخلی، صادرات قابل توجه و وجود زمینه‌های مساعد فراوانی برای سرمایه‌گذاران است. این کشور دارای اهمیت و نقش مهم در شرق آسیا و جنوب شرقی آسیا به ویژه قرار گرفتن آن در مسیر تنگه مالاکا به عنوان معبر نیمی از نفت و تجارت جهانی است و از جهت منطقه‌ای قوه محرکه و موتور رشد اتحادیه آسه آن و منطقه محسوب می‌شود. نقش برادر بزرگتر و میانجی در تعارضات داخلی و خارجی کشورهای منطقه و بالاخره از بعد بین‌المللی نقش این کشور به عنوان وزنه تعادل بخش در مناسبات قدرتهای بزرگ به ویژه آمریکا و چین قابل توجه است.

در بررسی مسائل و چالش‌های کشور "اسلام سیاسی میانه‌رو" و "توان اقتصادی" اندونزی و تغییر جایگاه این کشور در دنیا قابل ذکر است که این کشور پس از رهایی از حکومت بسته ۳۲ ساله ژنرال سوهارتو و ورود به جامعه آزاد در اصلاحات، به رغم ظهور صدها حزب سیاسی و رسانه‌های جمعی وابسته شان و مجلسی با نقش در برابر دولت و تحولات بسیار سازمان‌های بزرگ اسلامی و تمرکز زدایی سیستم اداری، دولت به جای سیستم متمرکز سوهارتویی در نتیجه اجماع نخبگان، بر اسلام سیاسی میانه‌رو تأکید و با اسلام سیاسی نظامی و تندرو در کشور مخالفت کرد.

چهار دولت دوره اصلاحات اندونزی نیز با توجه به بازعه قدیمی اسلام‌گرایی و ملی‌گرایی و سابقه تلاش برای تشکیل حکومت اسلامی مشروطیت ۵۰ ساله در کشور، بر اسلام سیاسی میانه‌رو و مدیریت این مهم در کلیه افشار اندونزی به ویژه ایجاد اجماع در نخبگان کشور در برابر اسلام سیاسی تندرو تأکید کردند. آنها به ویژه پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در سیاست خارجی خود بر همین اساس با اعلام هماهنگی اسلام با دموکراسی و مدرنیته سعی در افزایش قدرت ملی کردند؛ که حاصل آن استقبال جامعه جهانی از جمله آمریکا و کشورهای

^۱ اندونزی سومین دموکراسی جهان به دلیل تمرکز زدایی حکومت و تفویض اختیارات به سایر ایالات، آزادی رسانه‌ها و نشر و چاپ کتاب، تشکیل سپل انجمن‌ها و احزاب و سازمانهای مردم نهاد، تأسیس رادیو و تلویزیون‌های خصوصی و آزادی خبرنگاران و گروه‌ها در نشر دیدگاه‌ها و نظرات خود و... پس از آمریکا و کانادا است. آئیند فرهنگ سماج و ساهل و اهمیت جید فرهنگی و چند نژادی بودن مردم در این کشور به‌طور، زمینه بسیار مساعدی را برای تضح تفکر نکتز گرای فراهه کرده است.

غربی بود. غربی‌ها مدل اسلام سیاسی میانه‌رو اندونزی را صدای جهان اسلام دانسته و خواستار میانجیگری آن کشور در مناقشات خاورمیانه شدند.

مؤلفه دوم قدرت در اندونزی، متغیر "توان اقتصادی" است که در تغییر جایگاه آن در نظام بین‌الملل مؤثر بوده است. در ساختار داخلی، اندونزی با اتخاذ سیاست‌ها و همگرایی اقتصادی با جامعه جهانی به آن حد از توان اقتصادی دست یافته است، که به عنوان قدرت نوظهور شناخته می‌شود. مؤسسات اقتصادی ارزیاب بین‌المللی مهم چون صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی، گلدمن ساچس، اکونومیست و... در تایید این توان، اندونزی را به عنوان یک اقتصاد برتر آینده جهان رتبه بندی کرده اند. از نگاه بانک جهانی، اندونزی تا سال ۲۰۲۵ جزء ۶ اقتصاد برتر ظهور دنیا خواهد شد و جملگی نیمی از رشد جهان را ایجاد خواهند کرد. شاهد دیگر بر این تغییر جایگاه، عضویت اندونزی در گروه ۲۰ به دلیل همگرایی اقتصادی آن کشور با اقتصاد جهانی است که سیرات مهمی فراتر از مرزهای خود یافته و گروه ۷ به دلیل توان اقتصادی و به نمایندگی از جنوب، شرقی آسیا، اندونزی را برای مدیریت اقتصاد جهانی به همکاری دعوت کرد.

در ساماندهی مباحث ساب به منظور دست یابی به یک شناخت عمیق همه جانبه از اندونزی به ویژه اندونزی جدید ارتقاء یافته در صحنه بین‌المللی و کشف مؤلفه‌های قدرت در این جامعه و بهره برداری از آن در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، محدوده بحث دوره اصلاحات از سال ۹۸ تا ۲۰۱۲ است. در بخش اول، با بحث در خصوص ساختار نظام بین‌الملل تلاش خواهد شد تا آخرین وضعیت جیدمان قدرت آن بزرگ و رقابت‌ها تشریح شود. در ادامه به قدرت و اهمیت آسیا و تحولات آن اشاره خواهد شد. به سبب شکوفای تاریخی و تمدنی آن پرداخته و سپس تحولات معاصر آسیا تحت عنوان رستاخیز شرق، رئسانس آسیایی، صدای آسیا، ظهور قدرت‌های اقتصادی آینده و تحول بزرگ در شرق آسیا، روندها در آسیا، هویت آسیایی و مدل رشد و توسعه اقتصادی با "دولت متعهد به توسعه"، تعیین خواهیم کرد.

مبحث بعدی بررسی اتحادیه ملل جنوب شرقی آسیا یا آسه آن و سازمان مهم امنیتی آن در سطح منطقه‌ای خواهد بود. به شکل اجمالی به اهمیت آن و نقش اندونزی به عنوان برادر بزرگ تر آسه آن اشاره خواهد شد. حضور آمریکا در آسیا و چشمداشت آن کشور با حرکت آسیا از دومیونبی (غلتیدن به دامن کمونیسم) به داینامویی (رقابت با آمریکا) و بالاخره بازگشت

آمریکا با تقویت حضور مجدد آن کشور در آسیا در قرن ۲۱ به دلیل ظهور چین در سطح منطقه‌ای بررسی خواهد شد.

در ادامه توضیحاتی کلی از اندونزی به عنوان قدرتی نوظهور یا میانه با نگاه اجمالی به بحث انقلاب یا اصلاحات در اندونزی جدیدارائه خواهد شد.

در بخش دوم و سوم کتاب به میحث اصلی یا مؤلفه‌های قدرت اندونزی جدید یعنی "اسلام سیاسی میانه‌رو" و "توان اقتصادی" خواهیم پرداخت. در بخش دوم، ضمن اشاره به سابقه تاریخی ورود اسلام به اندونزی، به تحلیل اسلام سیاسی میانه‌رو در دوره اصلاحات می‌پردازیم. در این خصوص نگاه بزرگ‌ترین سازمانهای اسلامی بنام‌های انجمن محمدیه و نهضت العلماء بررسی شده و سپس به نقش ارتش و نظامیان که خود را وارث انقلاب ۱۹۴۵ علیه ۳۵۰ سال استعمار هلندی دانسته می‌شود، در ادامه ابعاد مختلف اسلام سیاسی از نگاه اقبال مختلف مردم اندونزی مثل روشنفکران دینی، دانشجویان، احزاب، گروه‌ها و سازمان‌های مردم نهاد اسلامی بررسی خواهد شد. نظرات اندیشمندان اندونزیایی در مباحث اسلام و دولت، اسلام و دموکراسی، قدرت نخبه‌ها، جنبش‌های اسلامی، و همچنین نگاه اندیشمندان غربی ارزیابی شده و بالاخره در ارتباط با جایگاه اسلام در سیاست خارجی اندونزی به تبیین اقدامات و رفتار دولت‌های اصلاحات می‌پردازیم.

در بخش سوم متغیر "توان اقتصادی اندونزی" ابتدا از منظر داخلی با اشاره به ساختار و سیاست‌های اقتصادی آن کشور و سپس از منظر بین‌المللی با ارزیابی نهادهای بین‌المللی و همچنین دلایل انتخاب اندونزی به عنوان عضو گروه ۲۰ بررسی خواهد شد. در تحلیل توان اقتصادی اندونزی به عنوان یک اقتصاد نوظهور، از ارزیابی توان توسعه کارنگی، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و نظرات کارشناسان بین‌المللی و همچنین تفرات رسمی گروه ۲۰ و گروه بریکس بهره‌برداری خواهد شد.

در بخش چهارم، ضمن جمع‌بندی مباحث مطرح شده در بخش‌های قبل، به سابقه روابط جمهوری اسلامی ایران و اندونزی می‌پردازیم. در این راستا ضمن بررسی پیوندهای قدیمی و تاریخی دو کشور، قدمت آشنایی ایرانیان با منطقه و به ویژه اندونزی را در جهت توسعه و تعمیق این پیوندها در زمان معاصر توضیح خواهیم داد.

تمرکز اصلی مؤلف کتاب بر اندونزی جدید و زمان پژوهش پس از دوره ۳۲ ساله حکومت ژنرال سوهارتو است که در سال ۹۸ جای خود را به حکومت‌های اصلاحی و مردمی و

از نگاه مجله فارین افرز^۱ کشوری با انقلابی آرام داد. عملاً تحولات یک دهه و نیم اخیر (۲۰۱۲-۱۹۹۸) با چهار رئیس‌جمهور حاکم بر این کشور ۲۴۰ میلیون نفری از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار خواهد گرفت. البته در تحلیل رفتارها در اندونزی جدید ضمن توصیف اقدامات، گریزی نیست که بر ریشه‌های این رفتارها با تشریح سوابق تاریخی پرداخت؛ چرا که تحرکات آنها ریشه در تاریخ تفکرات و انگیزه‌ها دارد.

قاره آسیا و منطقه جنوب شرقی آسیا در سال‌های آینده برای جمهوری اسلامی ایران اهمیت مضاعفی می‌یابد، لذا تبیین جایگاه اندونزی در جنوب شرقی آسیا در سیاست خارجی کشورمان نحوه تعامل در توسعه و تعمیق پیوندها در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و در سطوح دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی از اهمیت به سزایی برخوردار است.

حکومت‌ها در سیاست خارجی خود هم تأثیر گذار و هم تأثیر پذیرند. نظام بین‌الملل متشکل از واحدهای سیاسی و ساختار بین‌المللی است. کشورها اعم از دولت و مردم در حوزه روابط بین‌الملل دارای تسهیلاتی با یکدیگر هستند؛ اما واحدهای سیاسی در سیاست خارجی خود بر اساس منافع ملی که توسط دولت‌ها تبیین می‌شود به تعامل با سایر واحدهای سیاسی می‌پردازند. به عبارتی دیگر یک واحد سیاسی بر اساس ساختار داخلی خود که از ابعاد سیاسی، فرهنگی، دفاعی و اقتصادی تشکیل شده است، به تبیین منافع ملی و به تأثیرگذاری در نظام بین‌الملل می‌پردازد که متشکل از واحدهای سیاسی بسیاری است. در این ارتباط بحث نظری مکتب واقع‌گرایی و نو واقع‌گرایی مطرح است که در آن اولویت تأثیرگذاری با واحد سیاسی است یا ساختار بین‌المللی است که مکتب نو واقع‌گرایی برخلاف واقع‌گرایی، تأثیر ساختار بین‌المللی را بر واحد سیاسی مستقل، عامل تأثیرگذار اصلی دانسته و اولویت را به ساختار بین‌المللی تا ساختار داخلی واحد سیاسی می‌دهد.

به عبارتی دیگر در این کتاب شناخت زمینه‌های بهره‌برداری در دهه طلح تأثیرگذاری و تأثیرپذیری در چارچوب مکتب واقع‌گرایی مطرح است که برنامه جامع بین‌المللی ایران نیازمند درک این شناخت است. در تحولات اندونزی هدف عمده این است که با شناخت دقیق ظرفیت‌های اندونزی و نقش این کشور در صحنه بین‌الملل که حتی قدرت‌های بزرگ سعی در نوعی مشارکت و بهره‌برداری مقتضی از آن دارند، بتوانیم در یک برنامه بلندمدت به تأثیرگذاری و در نتیجه بهره‌برداری مقتضی برای منافع کشورمان بپردازیم.

جرجش قدرت از اروپا به امریکا و سپس به آسیا و در بین کشورهای مطرح مثل چین و هند، حضور قدرت‌های نوظهور مثل اندونزی به عنوان واقعیتهایی در روابط بین‌الملل مطرح هستند که نباید نادیده انگاشت و باید در جهت مفاعلهایی مشارکت سازنده‌ای را با آن به‌ساخت.

انگیزه اصلی از تالیف این کتاب این است که در خصوص اندونزی جدید و جایگاه آن در نظام بین‌الملل تاکنون کتابی به زبان فارسی نوشته نشده است. اندونزی را با یالی به عنوان بهشت گردشگران جهان می‌شناسند، اما از ظرفیت‌های آن کشور به عنوان سومین دموکراسی دنیا و بزرگترین کشور دارای اکثریت مسلمان در جهان و قدرت اقتصادی نوظهور در آسیا و پویا در نظام بین‌الملل کمتر آگاهند. ما توجه به نقش نوین این کشور سعی خواهد شد تا در تبیین آن تلاشی هر چند اندک داشته‌باشد.

با اعتنای از این جهت بر ضرورت لازم می‌دانم تا در تالیف این اثر و چند رساله مرتبط از کمک‌ها و تشویق‌ها و همفکری‌های آقایان هاشمی نیک و کمال وندی، سفرای سابق کشورمان در اندونزی تشکر و قدردانی کنم. اصلاح و تکمیل این کتاب میسر نمی‌شد اگر نکات و پیشنهادات سرکار خانم فرزین نیا، رئیس هیئت‌مدیره گروه مطالعات آسیای شرقی و اقیانوسیه و آقایان کرد زاده کرمانی و بازوبندی از دانش‌پژوهان ارشد دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه مدت‌مندی قرار نمی‌گرفت که این وسیله از آنان تشکر می‌شود.